

dr hab. med. i nauk o zdr. Jolanta Chmielowiec prof. UZ
Instytut Nauk o Zdrowiu,
Katedra Pielęgniarstwa
Uniwersytet Zielonogórski
35-046 Zielona Góra, ul. Zyty 28
j.chmielowiec@inz.uz.zgora.pl

Zielona Góra, dn. 18 maja 2026r

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu
w dyscyplinie nauki o zdrowiu
mgr Wandy Olesińskiej
pt. „Covid-19 i jego konsekwencje dla zdrowia i stylu życia młodzieży akademickiej w
Polsce”

wykonanej pod kierunkiem promotor: dr hab. n. med. i n. o zdr. Sabiny Lachowicz –
Wiśniewskiej, prof. Uniwersytetu Kaliskiego oraz promotora pomocniczego: dr hab. n. med. i
n. o zdr. Małgorzaty Bernatek, prof. Uniwersytetu Kaliskiego
na Wydziale Medycznym i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Kaliskiego.

Podstawę formalną sporządzenia recenzji stanowi pismo Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Kaliskiego, w którym zostałam poinformowana o powołaniu mnie w dniu 26 marca 2026 r przez Radę Naukową Dyscypliny *Nauki o Zdrowiu* na recenzenta w przewodzie doktorskim Pani mgr Wandy Olesińskiej.

Podstawy prawne stanowią przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2022 r.,poz.574 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora, doktora habilitowanego oraz tytułu profesora (Dz.U. 2018 poz. 1668).

Ocena strony formalnej

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pani mgr Wandy Olesińskiej stanowi zbiór trzech powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w latach 2022-2025, dwa z tych artykułów są pracami oryginalnymi a jeden jest pracą przeglądową o łącznej punktacji MNiSW wynoszącej 300 oraz łącznym wskaźniku oddziaływania IF równym 2,9. Prace są opracowaniami współautorskimi, w których Pani mgr Wanda Olesińska jest pierwszym autorem. W rozprawie doktorskiej zawarto oświadczenia współautorów artykułów wchodzących w skład doktoratu wskazujące na wiodącą rolę Doktorantki w realizacji prac. Wkład pracy mgr Wandy Olesińskiej został określony w każdej z dwóch prac oryginalnych na 75% natomiast w pracy przeglądowej na 85%. Duży udział Autorki w opublikowanych pracach stanowi podstawę do ubiegania się o stopień naukowy doktora na podstawie przedstawionego cyklu prac.

Sumaryczny współczynnik oddziaływania całego dorobku publikacyjnego łącznie z publikacjami wchodzącymi w skład rozprawy doktorskiej wynosi 9,1 a punktacja MNiSW 500.

Rozprawa doktorska została przygotowana w formie opracowanego maszynopisu liczącego 184 strony i obejmuje następujące części: streszczenie w języku polskim i angielskim, wprowadzenie, cel badań i hipotezy, metodologię badań, wyniki badań, dyskusję, wnioski, bibliografię, spis tabel i rycin.

Wstęp rozprawy został opracowany w sposób logiczny i spójny, z zachowaniem właściwej gradacji treści – od zagadnień ogólnych do szczegółowego ujęcia problematyki badawczej. Autorka w uporządkowany sposób przedstawia aktualny stan wiedzy dotyczący pandemii COVID-19, ze szczególnym uwzględnieniem jej wpływu na zdrowie psychiczne oraz potrzeby psychospołeczne młodzieży akademickiej w sytuacjach kryzysowych. Trafnie omówiono również wybrane problemy zdrowia psychicznego studentów w Polsce w okresie pandemii, a także kontekst obowiązujących w kraju obostrzeń sanitarnych, co stanowi istotne tło dla podjętych analiz badawczych.

Cel główny jest dobrze osadzony w problematyce pandemii COVID-19, ponieważ obejmuje zarówno perspektywę systemową (ochrona zdrowia, diagnostyka, szczepienia), jak i indywidualno-społeczną (zdrowie psychiczne, styl życia, sytuacja ekonomiczna). Zaletą jest także połączenie dwóch komplementarnych podejść badawczych: systematycznego przeglądu literatury oraz badań ankietowych.

Cele szczegółowe zostały sformułowane logicznie i pozostają zgodne z celem głównym oraz przyjętymi hipotezami. Szczególnie istotne jest skoncentrowanie badań na studentach i młodych osobach, czyli grupie silnie narażonej na psychospołeczne skutki pandemii.

Pozytywnie należy ocenić także próbę identyfikacji czynników różnicujących doświadczenia badanych oraz odniesienie wyników do literatury międzynarodowej, co wzmacnia potencjał aplikacyjny pracy.

Jednocześnie można wskazać pewne ograniczenia o charakterze redakcyjnym i metodologicznym. Miejscami tekst cechuje się nadmiernie rozbudowaną warstwą stylistyczną, natomiast zakres pracy pozostaje bardzo szeroki, obejmując zagadnienia związane z diagnostyką, żywieniem, zdrowiem psychicznym, edukacją oraz uwarunkowaniami społecznymi. Tak szeroko zakreślona problematyka może prowadzić do rozproszenia głównego przedmiotu analizy oraz osłabienia spójności i wyrazistości zasadniczej osi badawczej.

Sformułowane hipotezy badawcze są spójne z tematyką dysertacji oraz odpowiadają aktualnym kierunkom badań nad społecznymi i zdrowotnymi konsekwencjami pandemii COVID-19 wśród młodych dorosłych. Ich konstrukcja wskazuje na logiczne powiązanie między problemem badawczym, celem pracy oraz analizowanymi obszarami funkcjonowania studentów.

Hipoteza pierwsza (H1) została sformułowana w sposób klarowny i merytorycznie uzasadniony. Trafnie akcentuje większe nasilenie skutków pandemii w sferze zdrowia psychicznego i psychospołecznego niż zdrowia ogólnego, co znajduje potwierdzenie w licznych doniesieniach naukowych dotyczących izolacji społecznej, stresu oraz zaburzeń dobrostanu psychicznego młodych osób w okresie pandemii. Hipoteza ma charakter porównawczy i pozwala na przeprowadzenie jednoznacznej analizy empirycznej.

Hipoteza druga (H2) odnosi się do zmian stylu życia i zachowań zdrowotnych studentów w czasie pandemii. Jej wartością jest uwzględnienie zróżnicowania badanej populacji oraz założenie, że kierunek i intensywność zmian nie były jednolite. Takie ujęcie zwiększa realizm poznawczy hipotezy i wskazuje na świadomość wieloczynnikowego charakteru analizowanych zjawisk. Jednocześnie hipoteza pozostaje wystarczająco szeroka, aby objąć różne aspekty funkcjonowania studentów.

Hipoteza trzecia (H3) ma charakter wyjaśniający i wskazuje potencjalny mechanizm oddziaływania pandemii na dobrostan studentów. Podkreślenie znaczenia zakłócenia typowego funkcjonowania akademickiego, w tym ograniczenia kontaktów społecznych oraz reorganizacji procesu dydaktycznego, stanowi mocny aspekt koncepcyjny pracy. Hipoteza ta dobrze integruje perspektywę psychospołeczną z kontekstem edukacyjnym i nadaje analizie bardziej pogłębiony charakter.

Hipoteza czwarta (H4) poszerza perspektywę badawczą poprzez odniesienie wyników krajowych do literatury międzynarodowej. Jest to rozwiązanie metodologicznie wartościowe, ponieważ umożliwia osadzenie rezultatów badań w szerszym kontekście naukowym oraz zwiększa potencjał aplikacyjny formułowanych wniosków i rekomendacji. Hipoteza wskazuje również na ambicję autorki do prowadzenia analiz porównawczych i interpretacji wyników w perspektywie ponadlokalnej.

Całościowo hipotezy tworzą logiczny i wzajemnie uzupełniający się układ badawczy. Obejmują zarówno identyfikację skutków pandemii, analizę zmian zachowań zdrowotnych, próbę wyjaśnienia mechanizmów tych zmian, jak i odniesienie wyników do szerszego kontekstu międzynarodowego. Ich konstrukcja świadczy o dobrej orientacji w problematyce badawczej oraz o poprawnym przygotowaniu metodologicznym pracy.

Zestaw pytań badawczych w przeglądzie systematycznym jest merytorycznie poprawny i obejmuje istotne oraz aktualne aspekty pandemii COVID-19. RQ1 i RQ2 tworzą spójny blok tematyczny, koncentrujący się na funkcjonowaniu systemów ochrony zdrowia oraz interwencjach diagnostycznych i szczepiennych ukierunkowanych na ograniczanie ich obciążenia. Natomiast RQ3 odnosi się do odrębnego obszaru badawczego, dotyczącego zależności kliniczno-biologicznych związanych ze statusem odżywienia i niedoborami mikrośladków, co stanowi inny poziom analizy niż zagadnienia systemowe ujęte w RQ1 i RQ2. W związku z tym dla zapewnienia pełnej spójności metodologicznej przeglądu systematycznego zasadne byłoby rozważenie wyraźnego rozdzielenia tych dwóch nurtów tematycznych lub ewentualnego zawężenia zakresu badania.

W odniesieniu do badań ankietacyjnych pytania badawcze od RQ4 do RQ7 są zasadniczo poprawnie sformułowane i spójne metodologicznie, jednak różnią się poziomem precyzji i operacjonalizacji. RQ4 jest zbyt szerokie i wymagałoby podziału na bardziej szczegółowe pytania. RQ5 ma wysoką wartość porównawczą, ale należałoby doprecyzować wskaźniki zmian. RQ6 jest dobrze osadzone analitycznie, choć wymaga jasnej definicji kluczowych pojęć. RQ7 ma głównie charakter interpretacyjny i bardziej pełni funkcję podsumowującą niż stricte empiryczną.

Metodyka jest poprawnie dobrana i spójna – łączy przegląd literatury z badaniem ankietowym, co wzmacnia zarówno część teoretyczną, jak i empiryczną pracy. Zastosowanie autorskiego kwestionariusza online jest adekwatne do celu badań. Całość podejścia ma charakter komplementarny i dobrze wspiera realizację założeń badawczych.

Metoda systematycznego przeglądu literatury została zastosowana w sposób szeroki i obejmuje wiele renomowanych baz danych, co stanowi jej istotną zaletę. Włączenie

wytycznych PRISMA zwiększa przejrzystość i wiarygodność procesu selekcji publikacji. Jednocześnie opis procedury jest zbyt ogólny – brakuje szczegółowych informacji dotyczących strategii wyszukiwania (słów kluczowych, operatorów logicznych) oraz metod oceny jakości badań. Ogranicza to możliwość pełnej weryfikacji powtarzalności przeglądu i osłabia jego rygor metodologiczny.

W badaniach empirycznych dotyczących wpływu pandemii na zachowania zdrowotne studentów Uniwersytetu Kaliskiego zastosowano metodę ankiety online. Jej wykorzystanie było uzasadnione możliwością sprawnego pozyskania danych od dużej grupy respondentów oraz przeprowadzenia ich analizy ilościowej. Metoda ta jest adekwatna do badania deklarowanych zachowań zdrowotnych oraz subiektywnego dobrostanu psychicznego studentów.

Opis badania (1 pomiar 2022) jest szczegółowy i obejmuje kluczowe elementy metodologiczne, takie jak struktura kwestionariusza, liczebność próby, procedura dystrybucji ankiety oraz kwestie etyczne. Całość jest poprawna metodologicznie, jednak wymaga większej precyzji w zakresie uzasadnienia i standaryzacji narzędzia.

Opis badania (2 pomiar 2023) oraz zastosowane metody analizy danych w większości spełnia wymagania dla opracowań naukowych o charakterze empirycznym.

Zaletą opisu jest jasno przedstawiona liczebność próby oraz sposób jej oczyszczenia (odrzućenie 12 ankiet niespełniających kryteriów), a także wyraźne wskazanie struktury wiekowej respondentów. Na uwagę zasługuje również świadome rozróżnienie pomiędzy podziałem operacyjnym (uczniowie <18 lat vs. studenci ≥ 18 lat) a faktycznym statusem formalnym respondentów, co autorzy słusznie podkreślają jako ograniczenie wynikające z konstrukcji narzędzia badawczego.

Pozytywnie należy ocenić także uzasadnienie włączenia osób niepełnoletnich jako grupy kontekstowej. Autorzy w sposób poprawny metodologicznie wskazują, że grupa ta nie zastępuje populacji docelowej, lecz służy porównaniu i osadzeniu wyników w szerszym kontekście rozwojowym.

W zakresie metod statystycznych zastosowano adekwatne procedury analizy danych jakościowych i ilościowych. Użycie statystyki opisowej (liczebności, odsetki, miary tendencji centralnej i rozproszenia) jest właściwe dla charakteru danych. Zastosowanie testu χ^2 Pearsona oraz współczynnika V Craméra do oceny zależności pomiędzy grupami należy uznać za poprawne i standardowe w tego typu analizach.

Po przedstawieniu metodyki Autorka sprawozdaje uzyskane wyniki badań i przedstawia dyskusję. Dyskusja stanowi syntetyczne podsumowanie wyników badań oraz ich osadzenie w

ramach przyjętych hipotez badawczych (H1–H4). Na aprobatę zasługuje klarowne wskazanie zakresu analizy obejmującego wielowymiarowe funkcjonowanie młodych osób w warunkach pandemii COVID-19, z uwzględnieniem zarówno aspektów psychicznych, psychospołecznych, jak i edukacyjnych oraz stylu życia. Autorka prawidłowo identyfikuje heterogeniczność efektów pandemii, wskazując jednocześnie na współwystępowanie stabilności w części obszarów oraz pogorszenia funkcjonowania w innych, co świadczy o ostrożności interpretacyjnej. Pozytywnie należy ocenić również odniesienie wyników do hipotez badawczych oraz ich konfrontację z literaturą przedmiotu, co wskazuje na poprawne osadzenie pracy w kontekście teoretycznym i empirycznym. Włączenie odniesień do badań krajowych wzmacnia wiarygodność interpretacji i wskazuje na próbę triangulacji źródeł wiedzy.

Wnioski przedstawione przez Autorkę są spójne z wynikami badań i zasadniczo poprawnie odzwierciedlają strukturę testowanych hipotez. Zaletą pracy jest wielowymiarowe ujęcie konsekwencji pandemii (obszar psychiczny, edukacyjny, behawioralny i ekonomiczny) oraz prawidłowe powiązanie większości wniosków z danymi ilościowymi, a także porównawcze wykorzystanie dwóch badań i odniesienia do literatury.

Do głównych ograniczeń należy zaliczyć zbyt daleko idące sugestie zależności przyczynowych przy korelacyjnym charakterze danych, nierówny poziom szczegółowości interpretacji między hipotezami oraz częściowo ogólny charakter wniosków aplikacyjnych. Dodatkowo widoczne są niedostatki w precyzji metodologicznej oraz elementy redundancji redakcyjnej. Podsumowując, wnioskowanie ma poprawny charakter naukowy, jednakże wymaga większej ostrożności interpretacyjnej, ujednoczenia poziomu analizy oraz wyraźniejszego rozróżnienia między opisem wyników a ich interpretacją i implikacjami.

W cytowaniach Autorka zastosowała przyjęty system harwardzki z referencjami nawiasowymi, powołując się na 96 pozycji, z których ponad 60% zostało opublikowanych w okresie ostatnich dziesięciu lat. Przywołane publikacje zostały właściwie zacytowane.

Do rozprawy załączono również kopie artykułów wchodzących w skład cyklu publikacji powiązanych tematycznie, a także oświadczenia Doktorantki i współautorów, w których przedstawiono wkład w realizację badań oraz przygotowanie publikacji.

Podsumowując, zaprezentowana rozprawa doktorska wraz z załączonymi kopiami manuskryptów składających się na cykl publikacji spełnia wymagania formalne stawiane rozprawom doktorskim

Ocena merytoryczna pracy

W przedstawionej rozprawie doktorskiej podjęto istotne i aktualne zagadnienia dotyczące wpływu pandemii COVID-19 na funkcjonowanie młodzieży akademickiej, koncentrując się na wielowymiarowych konsekwencjach obejmujących zdrowie psychiczne, zachowania zdrowotne, funkcjonowanie edukacyjne oraz sytuację ekonomiczną studentów. Zagadnienie zostało osadzone w szerokim kontekście zdrowia publicznego oraz psychologii zdrowia, co stanowi właściwe i merytorycznie uzasadnione tło dla podjętej problematyki badawczej.

Wartość merytoryczna pracy wynika przede wszystkim z jej empirycznego charakteru oraz zastosowania dwóch niezależnych badań ankietowych, co umożliwia częściową weryfikację stabilności uzyskanych wyników, a także ich porównawcze ujęcie w odniesieniu do różnych grup badanych. Takie podejście wzmacnia wiarygodność analiz oraz pozwala na uchwycenie zróżnicowania doświadczeń respondentów w zależności od kontekstu badania. Dodatkowym atutem jest próba kompleksowego, wielowymiarowego ujęcia zjawiska pandemii, obejmującego zarówno aspekty psychologiczne, behawioralne, edukacyjne, jak i ekonomiczne, co zwiększa analityczną wartość pracy.

Na szczególne podkreślenie zasługuje wyraźne zróżnicowanie analizowanych obszarów funkcjonowania respondentów, które pozwala na uchwycenie złożoności i heterogeniczności konsekwencji pandemii w badanej populacji. Wyniki wskazują w szczególności na większą wrażliwość wskaźników o charakterze psychologicznym, takich jak poziom stresu, dobrostan psychiczny oraz motywacja do nauki, w porównaniu z bardziej stabilnymi zachowaniami zdrowotnymi oraz formalnymi efektami edukacyjnymi. Obserwacja ta pozostaje spójna z aktualnym stanem wiedzy prezentowanym w literaturze przedmiotu i potwierdza dominację tzw. „miękkich” wskaźników funkcjonowania w ocenie skutków sytuacji kryzysowych.

Jednocześnie należy wskazać, że uzyskane wyniki mają istotny potencjał interpretacyjny, szczególnie w kontekście projektowania działań wspierających w środowisku akademickim. Dotyczy to zwłaszcza potrzeby uwzględnienia interwencji ukierunkowanych na zdrowie psychiczne, motywację oraz przeciwdziałanie izolacji społecznej, które – zgodnie z wynikami – stanowią kluczowe obszary podatne na negatywne skutki sytuacji kryzysowych.

W podsumowaniu:

Uwzględniając zakres przeprowadzonych badań, ich charakter a także uzyskane wyniki o znaczeniu poznawczym, rozprawa w pełni spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z późn. zm.).

Wnoszę do Wysokiej Rady Naukowej Dyscypliny *Nauki o Zdrowiu* Uniwersytetu Kaliskiego w Kaliszu o dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

dr hab. med. i nauk o zdrowiu Jolanta Chmielowiec prof. UZ

